

Experience of the most successful European countries shows, that consistency and comprehensiveness are the most significant factors in combating corruption.

European law contains an extensive system of anti-corruption regulations that define relations in the sphere of public service. It is associated with the involvement of not only criminal and administrative means, but social events provided by the recommendations of Greco, Greta, Moneyval.

Experience of international and legal regulation of anti-corruption activity leads to the need to enforce the concept of public service (public servant) or its synonym into national legislation; it would include persons performing similar functions in the state and local bodies, institutions of foreign countries and international organizations.

The most significant measures are to establish a system of control over incomes and expenditures of citizens, such a system is the basis of anti-corruption policy in many countries, and it means that any time anyone can be questioned about the sources of his income.

Corruption is the factor that makes the most significant impact on the processes of association of Ukraine and the EU. Its manifestations at the national level have a major impact on economic, social and political processes that require continuous monitoring and improvement of legal mechanisms to prevent corruption involving effective means used in foreign countries.

Key words: *corruption, the Convention of the United Nations, the Council of Europe, administrative law, public service, implementation, foreign experience.*

Стаття надійшла 2 березня 2016 р.

УДК 342.922.009

С. С. Єсімов

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Розглянуто проблеми нормативно-правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування у контексті розвитку інформаційного права.

Проаналізовано положення Податкового кодексу України, інших нормативно-правових актів з питань інформаційного забезпечення діяльності контролюючих органів державної фіскальної служби, законодавства держав-членів Європейського Союзу із зазначеного питання.

Ключові слова: *інформаційне забезпечення, правове регулювання, податкове адміністрування, європейська інтеграція.*

Постановка проблеми. Процеси поширення інформації у сучасній економічній дійсності трансформувалися в одну з провідних тенденцій світового економічного розвитку, суттєво впливаючи на функціонування різних соціальних систем і на міжнародному рівні, і у внутрішньодержавному масштабі. Водночас інформація в останнє десятиліття є найбільш значущим ресурсом суспільного розвитку, раціональне використання якого забезпечило ефективність управління соціальними системами та процесами. Завдяки цьому інформаційне забезпечення процесів управління стає найважливішим видом забезпечення практично всіх сфер діяльності суспільства. Нині таке розуміння є особливо важливим, оскільки Україна зробила вибір на користь інтеграції до Європейського Союзу (Договір про асоціацію це засвідчує). Співпраця у всіх сферах життєдіяльності вийшла на новий якісний рівень і вимагає наукового аналізу інформаційного співробітництва, включаючи податкову сферу.

Стан дослідження. Для оптимального вирішення завдань інформаційного забезпечення податкової сфери, реформування та, власне, управління діяльністю фіскальної служби необхідне комплексне дослідження та ефективне впровадження в практику управління фундаментальних і прикладних висновків юридичних наук і насамперед інформаційного права, зважаючи на особливу значущість її методології для дослідження економічних процесів. Комплексного дослідження нормативно-правового регулювання щодо одержання інформації органами державного управління в податковій сфері, стосовно загального цільового призначення – інформаційного забезпечення податкового адміністрування у контексті європейської інтеграції, не здійснювалося. Серед робіт із питань інформаційного забезпечення діяльності органів державного управління можна виокремити дослідження В. Б. Авер'янова, О. А. Банчука, О. В. Бойченка, С. Ф. Гуцу, В. І. Гурковського, А. М. Гулеміна, В. А. Комарова, Б. А. Кормича, Н. В. Паршиної, В. С. Цимбалюка, І. В. Мартянова, О. І. Остапенка, О. В. Синєокого тощо. Кожен із цих учених детально розглядав окремі проблеми, пов'язані з інформаційним забезпеченням, зокрема щодо податкового адміністрування.

Метою статті є визначення засад правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування.

Виклад основних положень. Особливу значущість інформаційне забезпечення набуває для податкових органів – найскладнішої соціальної системи суспільства, функціональне призначення якої полягає в забезпеченні вільного та безпечного розвитку та функціонування громадян, громадських інститутів і держави. Специфіка організації

діяльності податкових органів вимагає відповідного підходу до дослідження сутності та структури інформаційних технологій, застосовуваних у її системах управління, визначення їхньої ролі в оптимізації соціальних процесів, проблеми їх розробки та впровадження. Це є важливим науково-прикладним і організаційно-управлінським завданням, вирішенням якого займалися вчені-правознавці, фахівці в галузі інформаційних технологій, менеджменту та інших управлінських сфер. Нові завдання соціально-економічного розвитку держави зумовлюють необхідність удосконалення інформаційного забезпечення податкового адміністрування, його правових засад. У цьому напрямі актуальним є питання про усунення адміністративних бар'єрів, що заважають розвитку бізнесу в Україні, а також щодо обмеження зайвого втручання різних контролюючих органів у сферу приватних економічних інтересів. Розвиток правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування пов'язаний із завданнями вдосконалення правотворчої практики в галузі податкового контролю. Відповідно до ст. 71 Податкового кодексу України (далі – ПК України) інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів є комплексом заходів щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на фіскальні органи функцій [1].

До елементів інформаційного забезпечення податкового адміністрування як специфічного виду діяльності належать: об'єкт, суб'єкти, засоби, зміст і цілі інформаційного забезпечення податкового адміністрування. До податкової інформації як засобу забезпечення податкового адміністрування належать: відомості (незалежно від форми їх подання), які використовуються для обчислення і сплати податків платниками податків (платниками зборів, податковими агентами), а також для здійснення органами виконавчої влади державного управління у податковій сфері. Доцільно погодитися з В. Ф. Ковалем і В. І. Теремецьким, що операції з інформацією мають забезпечувальний характер щодо податкового адміністрування і можуть бути піддані правовому регулюванню щодо поширення, виробництва та зберігання з метою розповсюдження [2, с. 147–148].

Інформаційне забезпечення податкового адміністрування як предмет правового регулювання необхідно розглядати як діяльність фіскальних органів, інших органів публічної влади та приватних суб'єктів з розповсюдження, виробництва та зберігання з метою поширення необхідної та достатньої інформації для здійснення державного управління у сфері оподаткування у всіх її формах та ефективного виконання законодавства про податки і збори фіскальними органами й іншими учасниками податкових правовідносин.

До засобів правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування з урахуванням специфіки належать: правові норми, правовідносини, акти реалізації права (зокрема акти правозастосування), правосвідомість.

Ефективність правового регулювання розглянутих відносин може бути досягнута тільки за допомогою системної дії зазначених засобів. Правовий вплив на відносини з інформаційного забезпечення податкового адміністрування стає ефективним тільки за системної дії засобів правового регулювання, що підтверджено у проекті закону України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України (щодо перехідного періоду системи електронного адміністрування) від 26.05.2015 № 2960 [3].

Це означає необхідність нормативного закріплення правил, які у сукупності встановлюють повноваження органу: перелік інформації, необхідної для реалізації конкретного повноваження, яка є обов'язковою для передачі, виробництва та збереження з метою передачі; коло їх джерел, порядок подання відомостей; коло суб'єктів, зобов'язаних взаємодіяти з податковими органами під час учинення зазначених операцій і процедур (зокрема терміни та форми) взаємодії; відповідальність за порушення правил інформаційного забезпечення та порядок притягнення до неї; цілі та принципи інформаційного забезпечення, наявність яких полегшить регульовальний вплив правовідносин, актів реалізації права та правосвідомості за наявності прогалин і колізій у нормативному масиві.

Правові норми мають найбільший регулятивний потенціал і формують моделі дії інших засобів регулювання. Особливістю норм, що регулюють інформаційне забезпечення податкового адміністрування, незважаючи на відсутність системи та розташування у різних розділах ПК України і в підзаконних актах, є значний ступінь спільності. По-перше, вони регулюють відносини, що виникають з приводу одного предмета – інформації, яка володіє суттєвою специфікою. По-друге, вони підпорядковані одній меті – надання зацікавленим особам податкової інформації. По-третє, мають сформувати систему джерел. По-четверте, підпорядковані загальній системі принципів (законність, реальна доступність інформації, зменшення кількості транзакцій, забезпечення збереження і достовірність, повнота та своєчасність подання відомостей, неповторність, необхідність і достатність інформації, зручність її для використання, рівноправність форм документів, збереження податкової таємниці).

Спільність предмета, джерел, цілей і принципів правового впливу дає змогу стверджувати про інформаційне забезпечення податково-

го адміністрування як про правовий інститут, що існує у межах сфери інформаційного забезпечення державного управління. Цей інститут об'єднує норми фінансового, адміністративного та з урахуванням асоціації України з Європейським Союзом міжнародного права і входить до інформаційного права як комплексне правове утворення. З огляду на це можна констатувати про комплексний характер і доцільність під час аналізу застосування методів системного аналізу з метою забезпечення ефективного регулювання відносин між фіскальними органами та суб'єктами, які є джерелами інформації.

Склад засобів правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування класифікують залежно від: джерела закріплення; галузевої приналежності; форми податкового адміністрування, яку забезпечують; форми носія інформації; періодичності подання; змісту та статусу джерел інформації.

У контексті інформаційних технологій найцікавішою є класифікація засобів правового регулювання залежно від статусу джерел виникнення і каналів надходження відомостей, оскільки джерело визначає не тільки особливості процедури отримання інформації, а й специфіку подальшої роботи з нею [4, с. 177–179]. Окремі проблеми інформаційного забезпечення податкового адміністрування органами публічної влади спричинені неузгодженістю між відомостями, необхідними в діяльності фіскальних органів, і закріпленням обов'язків органів публічної влади з надання таких відомостей [5]. Відомостями, які мають значення для податкового адміністрування, володіє значно більший відсоток органів влади порівняно з переліченими у Податковому кодексі.

Для забезпечення ефективної діяльності фіскальної служби необхідне затвердження постановою Кабінету Міністрів України джерел, з яких фіскальні органи можуть отримати необхідну інформацію, згадану в нормах ПК України. Перелік таких органів влади повинен бути складений центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. В положеннях про органи публічної влади доцільно передбачити обов'язок останніх повідомляти фіскальні органи про виявлені ознаки можливих податкових правопорушень. Це зумовлено тим, що відомості, які мають значення для податкового адміністрування, часто не фіксуються органами влади і не надходять до фіскальної служби.

Відносини з надання фіскальним органам інформації органами публічної влади становлять предмет більшою мірою адміністративного, ніж податкового права. Вони ґрунтуються на загальних принципах і цілях інформаційного обміну між органами публічної влади у всіх сферах управління. Спеціальні принципи правового регулювання

цієї групи відносин охоплюють консолідацію інформаційних ресурсів і однаковість форм представлення інформації. З урахуванням цих обставин доцільно виключити регулювання цієї групи правовідносин із Податкового кодексу.

Регулювання механізму передачі інформації, яка має значення для податкового адміністрування, має здійснюватися на рівні адміністративних договорів, що не виключає необхідності закріплення в ПК України спеціальної норми про подання відомостей органами публічної влади, яка відсилає до постанови Кабінету Міністрів України і прийнятих на їх основі міжвідомчих угод. Для цього доцільно у ст. 71 ПК України передбачити відсилочну норму про те, що отримання органами фіскальної служби інформації від органів публічної влади здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України та міжвідомчими угодами.

У типовій угоді про інформаційну взаємодію фіскальних органів і органів публічної влади потрібно закріпити максимально можливий перелік суб'єктів забезпечення та видів поданої ними інформації (зокрема відомості про виявлені ознаки можливих податкових правопорушень); цілі, принципи, терміни та форми інформаційної взаємодії; механізми звірки та коригування надходження відомостей; періодичність зміни укладених на їх виконання конкретних угод. Конкретні міжвідомчі угоди, у межах, визначених постановою Кабінету Міністрів України, повинні конкретизувати склад інформації та строки її подання, форми інформаційного обміну, а також визначати посади осіб, відповідальних за їх виконання.

Доцільно погодитися з Р. Макарчуком, що метою інформаційного забезпечення податкового адміністрування є подання у розпорядження фіскальних органів такої інформації, яка була б необхідною та достатньою для здійснення функцій державного управління у сфері податкової політики, у всіх її формах [6].

Інформаційна взаємодія податкових органів, поряд із загальними принципами інформаційного обміну, повинна додатково ґрунтуватися на принципі максимальної доступності податкової інформації для державних фіскальних органів.

Відомості мають передаватися посадовими особами цих органів за допомогою застосування максимальної кількості форм взаємодії. Це не тільки планова передача певних даних, а й оперативні відповіді на запити, уніфікація форматів використовуваної інформації (у перспективі, за наявності технічної можливості, створення єдиної інформаційної системи, що забезпечить можливість віддаленого доступу співробітникам усіх відомств); сприяння працівниками одних органів діяльно-

сті іншим як фахівців; координація контрольних заходів; проведення спільних наукових заходів.

Забезпечувальна функція норм, що передбачають передачу інформації в системі фіскальних органів, буде повною мірою реалізована лише тоді, коли поряд із зазначенням виду відомостей буде встановлено, хто, в який орган і в якому порядку зобов'язаний їх передавати, а також яка буде відповідальність за порушення встановлених правил.

Необхідно зазначити, що засоби, які регулюють інформаційне забезпечення податкового адміністрування приватними суб'єктами права, охоплюють: платників податків (податкових агентів); осіб, що володіють інформацією про платника податків (податкового агента, платника зборів) і зобов'язані передавати її в письмовому вигляді за запитами податкових органів, з'явитися до податкового органу та повідомити її в усній формі (свідки); банки; експерти; суб'єктів, що подають інформацію, яка має значення для обліку платників податків.

Інформаційне забезпечення податкового адміністрування у взаєминах із приватними суб'єктами входить у предмет фінансового права (та податкового права як його підгалузі). В умовах адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу нормативне регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування суб'єктами, що не володіють владними повноваженнями, має слідувати двом цілям: забезпеченню податкового адміністрування необхідними та достатніми відомостями і мінімізації витрат приватних суб'єктів у процесі такого забезпечення. Коло загальних основ інформаційного забезпечення податкового адміністрування (реальна доступність, збереження та достовірність інформації, повнота та своєчасність її подання, зменшення кількості транзакцій, рівноправність форм документів) за участі в ньому приватних суб'єктів доповнюється принципом мінімізації витрат останніх.

Наявні норми інформаційного забезпечення податкового адміністрування порушують баланс інтересів фіскальних органів і приватних суб'єктів податкових відносин, не відповідають цілям і принципам регулювання. Доцільно встановити порівняно з загальнозакріпленими більші терміни для добровільного подання податкової звітності в електронному вигляді; уточнити перелік відомостей, що становлять професійну таємницю; заборонити витребування у платника податків документів, що виходять від органів влади, тощо.

Із урахуванням адміністративно-правової природи відносин щодо інформаційного забезпечення податкового адміністрування органами публічної влади доцільно встановити відповідальність за порушення останніми встановлених правил виключно в Кодексі України про

адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Для цього пропонується доповнити п. 3 ст. 109 ПК України бланкетною нормою про відповідальність за порушення правил інформаційної взаємодії, а також змінити ч. 1 ст. 163-1 КУпАП, уточнивши коло суб'єктів відповідальності та підстав її настання.

Адаптація національного інформаційного та податкового законодавства до стандартів Європейського Союзу одночасно повинна охоплювати вдосконалення правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування. Доцільно зазначити, що після внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи підходи щодо регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування в Україні збігаються з підходами, прийнятими у Європейському Союзі [7]. Окремі напрями правового регулювання діяльності європейських податкових адміністрацій у інформаційній сфері можуть бути успішно впроваджені в практику, що значно підвищить ефективність податкового адміністрування. Обробка податкової звітності, що надійшла в паперовому вигляді, є одним з найбільш трудомістких процесів у податковому адмініструванні. У Швеції для обробки податкових декларацій, поданих у паперовому вигляді, залучають приватні компанії, що забезпечує мінімізацію витрат.

Приватні сервісні компанії залучають до управління інформаційною системою податкового адміністрування в Іспанії та Канаді. Практика податкового адміністрування у США, Франції, Німеччині, Швейцарії вказує на необхідність однозначного закріплення в національному законодавстві обов'язків платника податків надавати пояснення на вимогу податкового органу в процесі виїзної податкової перевірки, з одночасним установленням відповідальності за порушення такого обов'язку.

Практично цікавим є досвід Канади, де, крім інспекторів за видами податків, до складу групи контролю включають фахівця, який знається на технології діяльності, що провадиться платником податків, оскільки розмір і строк виникнення податкового зобов'язання загалом обумовлено технологією. Участь фахівців у процесі перевірок із метою роз'яснення специфіки діяльності платника податків підвищує ефективність податкового контролю. Досвід Швейцарії, Франції, США засвідчує, що системний підхід до використання інформації, одержуваної без спеціального запиту, підвищує якість податкового адміністрування [8].

Узагальнюючи викладене та пропозиції В. С. Безрученко щодо напрямів реформування інформаційно-аналітичного забезпечення

діяльності податкових органів у контексті розбудови інформаційного суспільства в Україні [9, с. 11–12], доцільно виокремити напрями вдосконалення законодавства щодо правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування: формування баз даних щодо податкових консультантів, керівників, головних бухгалтерів організацій, які застосовують схеми ухилення від сплати податків, на підставі моделі взаємодії відкритих систем OSI (Open System Interconnection); використання спеціалізованих геоінформаційних систем, зорієнтованих на вирішення завдань у предметній сфері на основі єдиної структури просторових даних (SDI, Spatial Data Infrastructure) щодо адміністрування майнових податків; організація збору інформації про платника податків із використанням інтелектуальних інформаційних технологій (knowledge-based systems).

Висновки. Нині інформаційне забезпечення діяльності фіскальних органів у податковій сфері характеризується комплексним багатоаспектним впливом різного рівня. Особливе місце в ньому посідають якісні зміни в характері економічного розвитку в світі у сучасних умовах, тенденції та перспективи інформатизації податкової сфери, проблеми реформування та державного будівництва в Україні, а також умови та якісні параметри функціонування податкових органів під час асоціації України з Європейським Союзом. У структурному плані інформаційне забезпечення діяльності податкових органів охоплює створення інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки, формування масової свідомості, становлення галузі інформаційних послуг в інтересах діяльності податкових органів, розширення правового поля регулювання суспільних відносин у сфері управління фіскальними органами. Складний і динамічний характер розвитку сучасної економіки в Європі, цілі та завдання реформування державного управління в Україні, характер і зміст заходів реформування податкової сфери допускають наявність ефективного інформаційного забезпечення. Задля реалізації вказаного завдання необхідні постійний пошук найбільш адекватних форм і методів її ефективного функціонування та відповідність вирішуваних завдань основним напрямам адаптації національної правової системи до вимог Європейського Союзу. Все це передбачає виокремлення інформаційного забезпечення діяльності податкових органів у самостійну науково-теоретичну і прикладну проблему, що вимагає вирішення та дослідження.

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2011. – № 13–17. – Ст. 112.

2. Коваль В. Ф. Основні напрями модернізації взаємодії структурних підрозділів ДПС в інформаційній сфері / В. Ф. Коваль, В. І. Теремецький // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 2 (10). – С. 142–157.

3. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України (щодо перехідного періоду системи електронного адміністрування) від 26.05.2015 № 2960 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55363

4. Павлиш В. А. Основи інформаційних технологій і систем / В. А. Павлиш, Л. К. Гліненко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. – 500 с.

5. Лазур С. П. Основні засади інформатизації процесу податкового адміністрування / С. П. Лазур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2013/Economics/3_123494.doc.htm

6. Макачук Р. Проблеми впровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість / Р. Макачук // 30 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurblog.com.ua/2014/09/problemivprovdzhennya-sistemi-elektronnogo-administruvannya-podatku-na-dodanu-vartist/>

7. Концепція реформування податкової системи України. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247504310

8. Маслов К. В. Правовое регулирование информационного обеспечения налогового администрирования: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / К. В. Маслов. – Тюмень, 2011. – 20 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/6/352/21682.html>

9. Безрученко В. С. Напрями реформування інформаційно-аналітичного забезпечення ДПС у контексті розбудови інформаційного суспільства в Україні / В. С. Безрученко // Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнарод. досвіду: зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 5 жовтня 2012 р.). – К.: Алерта, 2012. – С. 11–12.

Yesimov S. S. Normative and legal regulation of information activity of the tax administration

Рассматриваются проблемы нормативно-правового регулирования информационного обеспечения налогового администрирования в контексте развития информационного права. Проанализированы положения Налогового кодекса Украины, других нормативно-правовых актов по вопросам информационного обеспечения деятельности контролирующих органов государственной фискальной службы, законодательства стран-членов Европейского Союза по данному вопросу.

Ключевые слова: *информационное обеспечение, правовое регулирование, налоговое администрирование, европейская интеграция.*

Yesimov S. S. Normative and legal regulation of information activity of the tax administration

The spread of information in the modern economic reality is transformed into one of the leading trends of the world economic development, making a

significant impact on the functioning of various social systems. The information plays the most significant role of a public resource ensuring the effectiveness of administration of social systems and processes. Therefore, information regulation of management processes is important in all areas of social activity. Nowadays it is useful when Ukraine made a choice in favor of EU integration. Cooperation in all areas of life came to a new level, and requires a scientific analysis of information cooperation including a tax sphere.

The elements of information support of tax administration as a specific type of activity are: objects, subjects, means, content and purpose of information support for tax administration. Tax information as a means of ensuring tax administration includes data for calculation and payment of taxes by taxpayers (payers of fees, tax agents), as well as for state governance in the tax area by executive bodies.

Information support of tax administration as a subject of legal regulation should be considered as activity of fiscal authorities, other public bodies and private entities for distribution, production and storage to promote necessary and sufficient information for the governance in the tax area in all its forms, the effective implementation of the legislation on taxes and fees by fiscal authorities and other participants of tax relations. In structural terms, the information support of the activity of tax authorities includes the creation of information space, information security, the formation of mass consciousness, information services for the benefit of the tax authorities, the expansion of the legal field of regulating social relations in the administration area by fiscal authorities.

Key words: legal regulation, information security, tax administration, European integration.

Стаття надійшла 2 березня 2016 р.

УДК 342.951

З. Р. Кісіль

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Викладено узагальнення щодо міжнародного досвіду запобігання корупції та його імплементації у правову систему України. Попри значну актуальність проблеми протидії корупції, її прояви досі є невіддільним атрибутом управлінських процесів та простежуються не лише на внутрішньодержавному рівні, але й набувають транснаціонального характеру. Використання досвіду функціонування провідних антикорупційних механізмів, за цензом ефективності протидії корупції як соціально-правовому феномену деструктивної дії, сприятиме підвищенню ефективності вітчизняної системи запобігання та протидії корупції.

Ключові слова: корупція, прояви, запобігання, протидія, адміністративно-правовий аспект, профілактика.